

УЧЕБНИЦИТЕ ПО МАТЕМАТИКА ЗА СРЕДНИТЕ ШКОЛИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

ПЛАТОН ДИМИЌ

Како во поглед на толку други учебници, така и во поглед на учебници по математика во нашите средни училишта се осекава уште голем недостаток. Така, на пример, учебник по алгебра за нижите класови воопшто нема на македонски јазик, додека од останалите учебници, кои се употребуваат во школите, некои ни сега не одговараат на наставниот програм, а уште помалку ќе одговараат на наставниот програм во идните години, кога во гимназиите вишите класови ќе започнуваат со петти клас. Најпосле, снабдувањето со учебници сега е потешко и поради околноста што, заради планската расподелба на хартија, со поединачното порачување не можат да се добијат учебници од другите наши републики, така да ни самите наставници често пати не можат да дојдат, на пример, до оние нови учебници, кои што се објавуваат во другите републики.

Заради тоа Книгоиздателство на НР Македонија за оваа година предвидува и печатење на неколку учебници за средните училишта по математика, со претположение дека истите ќе бидат напишани на македонски јазик, или преведени на истиот.

Од тие учебници секако дека најнужни би биле учебниците за нижите класови на гимназиите. Тоа по причина што токму од тие учебници се осекава по училиштата најголем недостиг, и што со помињувањето на четворогодишен нижи курс најмногу ќе се измени наставниот програм за втори, трети и четврти клас гимназија, така да и некои од учебниците, кои сега се употребуваат во тие класови, ќе станат практично неупотребливи. Покрај тоа, тие учебници се најнужни и за тоа, што ако за учениците во вишите класови и може да се каже да често пати не се служат со своите учебници по математика (туку да учат само по белешките), за учениците од нижите класови тоа може да се тврди многу помалко: тие, на пример, сите геометриски дефиниции и описи најарно ги совладуваат кога имаат добар учебник, истиот им е потребен и при повторувањето на градивото, а исто така и поради домашните задачи, кои што они поте-

шко можат да ги забележуваат при диктирање на наставникот на крајот на секој час, отколку учениците во вишите класови. И, најпосле, во тие класови често пати предаваат и нестручни наставници, кои, служејќи се со добар учебник и придржувајќи се за истиот, пак ќе можат со успех да ја изведуваат наставата, додека инаку се губат и лутаат дури и во поглед содржанието од материјалот што треба да го предаваат.

Потоа, освен за овие учебници, голема потреба има за учебници по математика за оние стручни училишта, во кои математика се предава со мал број часови, како што се учителските школи, економските техникуми, средните стопански училишта и други слични училишта. За нив сите учебници кои сега се употребуваат по гимназиите се многу опширни, и учениците во тие училишта во сашност немаат за сега никаков учебник по математика.

Но вакви учебници, кои би биле напишани према најновите програми за нижите класови за гимназијата, односно за споменатите средни стручни училишта, нема за сега ни на јазиците од останалите наши народи. Ако пак би се чекало кај нас да се истите напишат и објават прво на српскохрватски или словеначки јазик, со тоа да после се преведат на македонски јазик, училиштата во НР Македонија би биле барем уште две години најмалку без учебници по математика за нижите класови гимназија, што би секако била голема пречка во наставата по овој предмет. Заради тоа би било многу нужно да се во овој случај и некои од наставниците по математика од НР Македонија заинтересираат со оваа задача, то ест со пишување барем на некој од споменатите учебници. Во тој поглед би било исто така добро кога би Министерството за просвета објавило конкурс за составување на овие учебници, но со само тоа огласување на конкурс не може, се разбира, многу да се постигне, ако не би се нашло луѓе кои би и без тоа сакале и могле да се заангажираат за оваа задача. При тоа може да се забележи да во поглед на литература, нужна за оваа работа, НР Македонија стои сразмерно многу добро: библиотеката на Математичкиот институт на Филозофски факултет во Скопје располага со многу туѓи учебници за средните училишта, и ваква литература може да се најде и во библиотеката на В. п. школа, како и во Народната библиотека во Скопје. Најпосле, треба да се има во предвид дека за вакви учебници би могла да дојде во обѕир и секоја добра преработка на некој наш или туѓ постар учебник од овој вид, поради тоа што во овој случај не е битно да писателот биде во сè оригинален, но учениците да дојдат што побргу до добри книги.

Список на учебниците по математика за средните
школи, кои што се до сега издадени
во НР Србија, во НР Хрватска и во НР Словенија

НР Србија

- 1) *Првановић С.:* Аритметика за ниже разреде гимназија
- 2) *Кисељев А. П.:* Алгебра за ниже разреде гимназија
- 3) *Стајић В.:* Збирка задатака из алгебре за ниже разреде гимназија
- 4) *Кисељев А. П.:* Алгебра за више разреде гимназија
- 5) *Бандић-Стевановић:* Алгебра за VII разред гимназија
- 6) " " " " VIII разред гимназија
- 7) *Чейнац Н.:* Геометрија за ниже разреде гимназија
- 8) *Билимовић-Анђелић:* Геометрија за IV и V разред гимназија
- 9) *Кисељев А. П.:* Геометрија за више разреде средњих школа (Планиметрија)
- 10) *Кисељев А. П.:* Геометрија за више разреде средњих школа (Стереометрија)
- 11) *Цветковић-Косшић:* Тригонометрија за VII разред гимназија
- 12) *Чейнац Н.:* Збирка задатака из стереометрије
- 13) *Берасимовић Б.:* Аналитичка геометрија за VIII разред гимназија
- 14) *Штефановић Р.:* Аналитичка геометрија за VIII разред
- 15) *Билимовић-Анђелић:* Геометрија за учителске школе (Планиметрија)
- 16) *Чейнац Н.:* Геометрија за учителске школе (Стереометрија)

НР Хрватска

- 1) *Севдић М.:* Аритметика за I разред гимназија
- 2) *Павловић Б.:* Аритметика за II разред гимназија
- 3) *Шкроблин С.:* Аритметика и алгебра за III разред гимназија
- 4) *Шкроблин С.:* Алгебра за IV разред гимназија
- 5) *Курејца-Шкроблин:* Алгебра за V разред гимназија
- 6) " " " " VI " "
- 7) " " " " VII " "
- 8) " " " " VIII " "
- 9) *Рајчић Л.:* Геометрија за I разред гимназије
- 10) " " " " II " "
- 11) *Варићак М.:* " " III " "
- 12) *Божичевић-Рајчић:* Планиметрија за више разреде
- 13) " " " " Стереометрија за више разреде
- 14) *Курејца-Шкроблин:* Тригонометрија за више разреде

- 15) *Курепа-Шкроблин*: Аналитичка геометрија за више разреде
- 16) *Блазина Ј.*: Аритметика и алгебра за I разред сред. техн. шкблa
- 17) *Блазина Ј.*: Аритметика и алгебра за II разред сред. техн. школа
- 18) *Ајсен Б.*: Репетиториј елементарне математике

НР Словенија

- 1) *Куц-Сивец-Молинарo*: Аритметика ин алгебра за нижје разреде
- 2) *Куц-Сивец-Молинарo*: Ваје из аритметике ин алгебре за нижје разреде
- 3) *Габровшек-Куц* и др.: Аритметика ин алгебра за вишје разреде гимназиј
- 4) *Бранц-Јеленц* и др.: Геометрија за нижје разреде ср. шол
- 5) *Бранц-Чемажар* и др.: Ваје из планиметрије ин стереометрије
- 7) *Ахлин-Јеран* и др.: Триногoметрија
- 8) *Ахлин-Сајовиц* и др.: Аналитична геометрија

Од методиката на научната работа

Izvod iz predavanja W. Maak-a: „Erich Hecke kao učitelj“*)

Ako sam do doktorskog ispita živeo u ubeđenju da matematička znanost predstavlja samo gramatiku onog jezika kojim stvarno govore veliki matematičari, ipak u tom pogledu nisam bio baš sasvim siguran. Za vreme doktorskog ispita prvi put je sa mnom progovorio baš tim jezikom jedan čovek najvećeg formata. Ono što me je najviše uzбудilo to je, da je taj čovek od mene očekivao odgovore, stvarne odgovore, baš na tom jeziku. On je smatrao da je po sebi razumljivo da sam se bar trudio da se uzdignem iznad obične gramatike. I ja sam pokušao prvi put u svome životu da govorim, istina zamuckujući, ali sam govorio, i to što sam rekao, to jedno, bilo je primljeno sa smeškom i dobrotom.

Iako je teško oskudnim rečima iskazati šta se stvarno odigralo, pokušaću da to pretstavim preko dva ispitna pitanja. Na normalnom ispitu dobiva se, otprilike, ovakvo pitanje: „*Da li Vam je, gospodine kandidate, poznata Riemann-ova funkcionalna jednačina, i da li je možete dokazati?*“ Mesto toga, pitao me je Hecke: „*Šta mislite, g. Maak, kako je Riemann došao*

*) Abhandlungen aus dem Math. Seminar der Univ. Hamburg, Bd. 16, Heft 1/2, (1949).